

Asia: VN/25975/2021

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta laiksi potilasasiavastaavista ja sosiaaliasiavastaavista

Lausunnonantajan lausunto

- 1. Edistääkö hallituksen esitysluonnos nykyistä paremmin potilaan sekä sosiaalihuollon ja varhaiskasvatuksen asiakkaan oikeuksien ja oikeusturvan toteutumista?**

Koulutusvaatimusten, asiakaspohjan ja riippumattoman roolin osalta kyllä mutta ei siinä tapauksessa, että nämä pystytään jo varmistamaan nykyisessä mallissa yksityisellä sektorilla.

- 2. Onko potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien toiminta tarkoituksenmukaista järjestää jatkossa pääasiassa hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän järjestämänä? (2 ja 3 §)**

Ei

- 3. Onko potilasasiavastaavien toiminta tarkoituksenmukaista järjestää jatkossa erikseen**

- a. valtion mielisairaaloissa
- b. Puolustusvoimien terveydenhuollossa
- c. Vankiterveydenhuollossa
- d. Työterveyslaitoksessa? (4 §)

Ei kannanottoa tähän

- 4. Ovatko potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien riittävyttä ja vastuuhenkilön nimeämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia? (2 § 4 momentti, 4 § 4 momentti)**

Kyllä

- 5. Turvaako esitys riittävästi potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien riippumattomuuden ja puolueettomuuden? (2 § 3 momentti, 4 § 3 momentti, 5 §)**

Ei täysin

6. Onko potilasasiavastaavan, sosiaaliasiavastaavan ja vastuuhenkilön kelpoisuutta koskeva säännös tarkoituksenmukainen? (6 §)

Kyllä, koulutusvaatimus sinällään lisää arvostusta ja on hyvä, että kouluttaudutaan mutta katsomme, että terveydenhuollon järjestelmän tunteminen on monessa mielessä tärkeämpää, kuin korkeakoulututkinto itsessään.

7. Onko esityksessä huomioitu asianmukaisesti asiakkaiden kielelliset oikeudet? (7 §)

kyllä

8. Onko potilasasiavastaavan, sosiaaliasiavastaavan ja vastuuhenkilön tehtävät määritelty tarkoituksenmukaisesti? (8 §)

Tehtävien määrittely on edelleen ylätasolla ja melko epäselvä, joten sitä tulkitaan eri paikoissa eri tavalla.

9. Ovatko rekisterinpitoa ja henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset asianmukaiset ja tarkoituksenmukaiset? (9 – 12 §)

Rekisterinpidolliset asiat nousevat haasteellisena esille erityisesti tilanteessa, että yksityisen sektorin (itsenäinen rekisterinpitäjä) potilasasiavastaavana toimisi hyvinvointialueen henkilö.

10. Ovatko potilasasiavastaava ja sosiaaliasiavastaava –nimikkeet sopivat potilasasiamiesten ja sosiaaliasiamiesten uusiksi nimikkeiksi?

Potilasoikeusneuvoja olisi parempi

11. Vapaamuotoiset huomiot

Terveystalon potilasasiamiehinä suhtaudumme positiivisesti siihen, että jatkossa PAV:illa tulee olla riittävästi asiakaspohjaa ja riippumaton rooli palveluntuotannon suhteen, sekä riittävä koulutus pohja työn tekemiseen. Pidämme potilasvastaavan roolia keskeisenä potilasturvallisuuden turvaamisessa. Riittävä asiakaspohja toteutuu Terveystalossa jo tällä hetkellä. Terveystalossa oli:

- ☐ 8 miljoonaa asiakaskäyntiä Suomessa vuonna 2021
- ☐ 2 miljoonaa etävastaanottoa Suomessa vuonna 2021
- ☐ 1,3 miljoonaa yksittäistä asiakasta Suomessa vuonna 2021

Potilasasiamiehet ovat osa lääketieteellisen johdon potilasturvallisuustiimiä konsernipalveluissa, eivätkä osallistu potilaiden hoitoon. Potilasasiamiehet eivät ole osa toimipaikkojen toimintaa, joten riippumattomuus voidaan taata. Katsomme näin ollen, että nykytilassakin riittävä riippumattomuus palvelutuotannosta pystytään järjestämään muidenkin kuin luonnoksessa mainittujen poikkeusten osalta.

Potilasasiamiehellä on Terveystalossa keskeinen rooli organisaation sisäisen potilasturvallisuuden edistämässä mm. nostamalla potilasturvallisuutta uhkaavia havaintojaan esille organisaation sisällä välittömästi, kun asia tulee esille esim. potilaan yhteydenoton myötä. Potilasasiamies myös tukee juurisyyanalyysin tekoa sattuneiden poikkeaminen selvittelyissä. Tämä mahdollisuus nopeaan reagointiin menetettäisiin lakimuutoksen yhteydessä, mikä osaltaan johtaa jopa potilasturvallisuuden heikkenemiseen.

Huolestamme on myös, että uudessa laissa Potilasturvallisuusvastaava on kuitenkin hyvin kaukana palvelutuotannosta, mikä tarkoittaa, että heillä ole käytössään mitään kanavaa, jolla saisi potilaan asiaa edistettyä nopeasti. Valvira ohjeistaa toimijoita varmistamaan, että potilaan asiat tulevat ripeästi hoidettua, ja nykyisillä potilasasiamiehillä onkin organisaation sisällä erinomaiset mahdollisuudet ohjata potilaan asiaa eteenpäin sisäisten sähköisten järjestelmien avulla ja tavoittaa toimipaikkojen vastuuhenkilöt reaaliajassa. Lakiluonnoksen toteutuessa tällainen ohjaava toiminta jäisi pois, jolloin ainoaksi kanavaksi edistää potilaan asiaa jäisi muistutus, kantelu, palaute ja potilasvahinkoilmoitus -prosessien ohjeistaminen. Vaarana on, että potilasturvallisuus tosiasiasa heikkenee uudistuksen myötä, mikäli asiaa edistetään ainoastaan oikeuksien toteutumisen näkökulmasta virallisen selvitysprosessin kautta ilman samanaikaista palveluohjausta.

Yhä enemmän palveluita tuotetaan etänä, jolloin potilas ja palvelua tuottava ammattilainen voivat olla eri hyvinvointialueilla, jolloin entisestään korostuu palveluntuottajan toiminnan hyvän tunteminen potilaan asioiden edistämässä.

Olemme saaneet runsaasti hyvää palautetta kollegoilta, sekä yksityiseltä että julkiselta puolelta, potilasasiamiestoiminnan organisoimisesta ja prosessien sekä raportointijärjestelmien kehittämisestä. Palautteiden perusteella toimintamme on organisoidumpaa, kun monella muulla toimijalla. Myös potilaat ovat antaneet toiminnasta erinomaista palautetta. Olemme myös kouluttaneet uusia potilasasiamiehiä valtakunnallisilla potilasasiamiespäivillä usean vuoden ajan.

Yhteenvedon voisi todeta, että pelkäämme uudistuksen johtavan potilaan oikeuksien ja potilasturvallisuuden heikkenemiseen. Oikeuksien edistäminen tulisi olemaan entistä vahvemmin virallisten kanteluprosessien vastuulla ja potilasturvallisuus heikkenee palveluohjauksen poistuessa.

Ehdotamme lakiuudistukseen, että palveluntuottaja saisi valita, tukeutuuko hän hyvinvointialueen potilasasiavastaavaan vai järjestääkö palvelun itsenäisesti.

Sarin Sanna
Suomen Terveystalo Oy - Terveystalon potilasasiamiehet